

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Verkenningen in de politiek

Helm, R.P. van de

Citation

Helm, R. P. van de. (1972). Boekbespreking van: Verkenningen in de politiek. *Acta Politica*, 7: 1972(4), 498-499. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3449367>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3449367>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

**A. Hoogerwerf (red.), Verkenningen in de Politiek
Samsom, Alphen aan den Rijn, 1971, twee delen, 262 + 211 pag.**

Volgens de redacteur is het boek bestemd voor lezers die zodanig in de politiek geïnteresseerd zijn dat zij er ook enige studie van willen maken; de auteurs hopen dat hun lezers niet alleen worden gevonden onder beginnende studenten in de sociale wetenschappen en in het hoger beroepsonderwijs, maar ook onder politiek geïnteresseerden die buiten het onderwijs hun politieke kennis en inzicht willen vergroten. De auteurs hebben, aldus de redacteur, gestreefd naar objectieve en informatieve bijdragen die stimulerend zijn voor zowel de politieke bezinning als voor het wetenschappelijk onderzoek van de politieke werkelijkheid. Dat ieder van hen zijn eigen stijl heeft gevolgd, zo vervolgt hij, zou als één van de charmes van dit boek kunnen worden beschouwd.

Met deze laatste opmerking legt Hoogerwerf juist de vinger op de (gebruikelijke) kracht en zwakte van dergelijke bundels. Aan de ene kant kunnen verschillen in schrijf- en redeneertrant en in wijze van benaderen van de materie verfrissend werken, maar aan de andere kant ontbreekt zeer vaak een samenbindend kader dat het werk tot een eenheid maakt; maar al te vaak hangen de afzonderlijke bijdragen als los zand aan elkaar, omdat niet duidelijk een terreinafbakening heeft plaatsgevonden.

Ook de bundel Verkenningen gaat enigszins mank aan dit euvel. Het boek is, volgens Hoogerwerf, niet encyclopedisch-beschrijvend, maar enigszins *abstract-analyserend* van opzet; tegelijkertijd echter kondigt de uitgever het werk in een persbericht aan als een *naslagwerk* waarin 'de' politiek behandeld wordt. Het werk is gevuld met 'verkenningen,' en dat betekent dat de verschillende medewerkers verschillende richtingen inslaan, echter mijns inziens niet vanuit een gemeenschappelijk uitgangspunt. Door dit laatste blijven soms ook de losse verkenningen wat in de lucht hangen. Gaat het om (min of meer theoretisch georiënteerde) achtergrondinformatie voor het dagelijkse politieke bedrijf, of is het de bedoeling enig inzicht te verschaffen in de veelvormigheid van de wetenschappelijke bestudering van het gehele politieke proces? Ook gezien het lezerspubliek waar de bundel zich op richt, krijg ik de indruk dat men op twee gedachten gehinkt heeft bij het samenstellen van het boek.

In hoofdstuk 1 probeert Hoogerwerf in nog geen tien bladzijden de vraag te beantwoorden wat 'politiek' nu eigenlijk is, waarbij hij tot de volgende omschrijving komt: *het overheidsbeleid alsmede de totstandkoming en effecten ervan*. Juist door het (overheids)beleid als kern van de politiek te beschouwen heeft men volgens hem een goed uitgangspunt voor het verwerven van inzicht in de *samenhang tussen wezenlijke bouwstenen van de politiek*: beleid, macht, conflict/samenwerking, verdeling en staat. Nog afgezien van de vraag of deze omschrijving van het vakgebied de meest geslaagde is (i.e. bruikbaar dan andere definities), ben ik van mening dat juist de samenhang tussen allerlei elementen in de bundel als geheel te weinig tot zijn recht is gekomen. De lijnen, zoals die door Hoogerwerf zijn aangegeven, zijn niet erg consequent gevolgd door de verschillende auteurs. De elementen macht, verdeling en staat komen nauwelijks aan bod, het element samenwerking slechts in internationaal verband, en het element conflict wordt eigenlijk alleen gebruikt ten aanzien van de problematiek van oorlog en vrede. Bovendien worden de elementen steeds in aparte blokken behandeld en worden er geen dwarsverbanden tussen die blokken onderling gelegd.

Een ander mogelijk samenbindend kader voor deze bundel had kunnen liggen in het overzicht van Hoogerwerf in hoofdstuk 3 van de belangrijkste deelgebieden van de politieke wetenschap. Maar ook deze stafkaart is niet gebruikt om er de Verkenningen op uit te zetten, zodat ook de verschillende benaderingswijzen waar Hoogerwerf even aan tipt niet verder uitgewerkt worden.

Terwijl in hoofdstuk 2 het thema macht en gezag wordt behandeld (overigens zonder dat ingegaan wordt op de problematiek van operationalisering van het begrip macht), worden in de hoofdstukken 4 t/m 7 enkele aspecten van het overheidsbeleid belicht en vervolgens in de hoofdstukken 8 t/m 18 de totstandkoming en uitvoering van het overheidsbeleid. In deel 2 worden zeven bijdragen gewijd aan politieke stromingen, drie aan internationale politieke samenwerking, en vijf aan politieke conflicten.

Elke bijdrage aan de bundel zou in wezen op zichzelf beoordeeld moeten worden, maar dat is natuurlijk geen haalbare zaak voor een recensent. Van deel 1 kan globaal gezegd worden dat in de meeste hoofdstukken een stukje politieke wetenschap (theorie) belicht wordt, waarna men op de praktijk van het (Nederlandse) politieke bedrijf overgaat. Helaas heeft dat vaak tot gevolg dat noch de theorie noch de praktijk voldoende uit de verf komen, zodat de bundel niet geheel beantwoordt aan het gestelde doel. Het lezerspubliek van de politiek geïnteresseerde leken moet al vrij ver ingevoerd zijn in de politiek wil het werk enig rendement voor hen opleveren en willen zij soms niet bedolven worden onder een stortvloed van namen (zie b.v. in het hoofdstuk verkiezingen: de namen van McPhee, Downs, Parsons, Key en Siegfried worden in de tekst gebruikt zonder dat zij zelfs maar verantwoord worden in de literatuurlijst). Tegelijkertijd ben ik echter van mening dat er voor de beginnende sociale wetenschappers juist weer te weinig van hun gading in de bundel te vinden is voor verdere studie (in het hoofdstuk over verkiezingen ontbreekt b.v. een referentie naar het werk van Douglas Rae e.a. over de politieke gevolgen van kiesstelsels). Juist door zich op een zo breed lezerspubliek te richten is de bundel als geheel soms tussen kade en schip terecht gekomen.

Bovendien hebben veel schrijvers in de bundel voor de haast onmogelijke taak gestaan om in enkele bladzijden een onderwerp te moeten behandelen dat daar eigenlijk niet geschikt voor is, b.v. staatsvormen, democratie en democratisering, provincies en de gemeenten in deel 1 en de hele sectie over politieke stromingen in deel 2. Het resultaat is bijna onvermijdelijk dat de bijdragen vaak het karakter krijgen van een verzameling trefwoorden zonder veel wezenlijke inhoud.

Ondanks de kritiek die ik heb op Verkenningen in de Politiek, ben ik van mening dat deze bundel een belangrijke stap betekent in een nieuwe richting: ten behoeve van een breder, niet-gespecialiseerd publiek bepaalde aspecten van het actuele politieke bedrijf min of meer abstraheren, vervolgens laten zien wat een politico-loog daarmee kan doen en tenslotte terugkoppelen naar de dagelijkse politieke werkelijkheid. Juist voor deze benaderingswijze is het centraal stellen van beleidsanalyse aantrekkelijk, alleen zal het kader niet te ruim genomen moeten worden en zal een dergelijk werk expliciet afgestemd moeten worden op een niet-gespecialiseerd lezerspubliek.

R. P. van den Helm